

УДК 347.77

У. Б. АНДРУСІВ

Уляна Богданівна Андрусів, кандидат юридичних наук, доцент, доцент Львівського державного університету внутрішніх справ

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОХОРОНИ СУБ'ЄКТИВНИХ ПРАВ ОРГАНІЗАЦІЙ МОВЛЕННЯ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ

За останні кілька десятиліть з різким розширенням обсягів мовлення, появою нових ЗМІ та телекомунікаційних технологій питання забезпечення належного рівня охорони суміжних прав організацій мовлення набуло особливої значущості. Пошуки оптимального вирішення цієї проблематики ведуться в багатьох країнах світу, а також на міжнародному рівні.

Систему міжнародної охорони суміжних прав організацій мовлення становлять міжнародні договори та міжнародні організації. Провідна роль у ній відводиться міжнародному договору, який є складовим елементом системи права, що наділений певною автономією та зберігає при цьому онтологічний зв'язок із міжнародною правовою системою. Укладаючи такі договори, держави висловлюють згоду на часткову відмову від власних законодавств у конкретній сфері відносин і обрання шляху зближення із законодавствами інших країн.

З огляду на зазначене вважаємо за необхідне дослідити правову природу основних елементів системи міжнародної охорони прав організацій мовлення.

Першим універсальним міжнародно-правовим документом, спрямованим на охорону прав організацій ефірного мовлення, стала Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення, так звана Римська конвенція, прийнята 1961 року.

Це був перший міжнародний інструмент у сфері суміжних прав, як своєчасна реакція на об'єктивно назрілу потребу охорони інтересів артистів-виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення як на рівні національних законодавств, так і на міжнародному рівні. У цьому документі було закладено зовсім новий підхід до інтелектуальної власності, тому її інколи порівнюють з першопрхідцем¹.

Римська конвенція стала серією компромісів між протилежними інтересами. На відміну від більшості міжнародних конвенцій, укладених наприкінці XIX ст., Римська конвенція стала спробою встановити міжнародні норми відносно юридичної концепції, яка на момент підписання документа ще не знайшла належного закріплення у національному законодавстві.

У цій Конвенції встановлюється взаємозв'язок між охороною авторського права та суміжних прав. Зокрема, ст. 1 Конвенції проголошує, що охорона, надана Конвенцією, «не зачіпає і ніяким чином не впливає на захист авторських прав на твори літератури і мистецтва»². Це означає, що жодне з положень Римської конвенції не можна інтерпретувати як таке, що шкодить авторсько-правовій охороні. Окрім того, щоб приєднатися до конвенції, та чи інша держава повинна бути не тільки членом ООН, а й членом Бернського союзу або Всесвітньої конвенції про авторське право. Через таку прив'язку вона вважається «закритою».

У розглядуваній конвенції надзвичайно важливим є правило асиміляції іноземних учасників у національне законодавство, яке означає, що у будь-якій країні, яка ратифікувала Римську конвенцію, організації ефірного мовлення інших держав-учасниць конвенції отримують таку ж охорону, як і самі організації цієї держави, тобто іноземні бенефіціари підпадають під дію національного законодавства. Іншими словами, Римська конвенція базується на принципі національного режиму, надаваного державами-членами організаціям ефірного мовлення відповідно до національного законодавства.

Дія національного режиму обмежена вимогою надання мінімального рівня охорони, гарантованого конвенцією, а також іншими обмеженнями, які нею регламентовані.

Суб'єктом охорони за Римською конвенцією є організації мовлення, якими є організації ефірного радіо-й телемовлення. Об'єктом охорони є передача організації ефірного мовлення, однак у Конвенції не розкрито визначення цього поняття. Римська конвенція встановлює особливе право організацій ефірного мовлення на

свої передачі. Окрім того, на додачу до мінімального рівня охорони, вона також містить положення, які дозволяють національному законодавцеві врахувати і збалансувати різні підходи до врегулювання деяких аспектів охорони на власний розсуд, тобто так звані «застереження».

Разом із тим, при всій своїй уявній універсальності, Римська конвенція не позбавлена низки недоліків.

Насамперед слід вказати на вади, обумовлені конструкцією конвенції, що охоплює охорону трьох категорій бенефіціарів, інтереси яких у більшості суперечливі. Не зважаючи на те, що деякі положення конвенції намагаються збалансувати протистояння цих правоволодільців, все ж таки балансу між ними вони не встановлюють.

Надання можливості державам-учасникам робити застереження стосовно деяких важливих положень конвенції лише підкреслює наявний у них відносно низький рівень охорони інтересів правоволодільців суміжних прав.

Одним із суттєвих недоліків Римської конвенції є те, що у ній не враховуються нові технологічні досягнення сучасності. Обсяг прав, передбачених конвенцією, на сьогодні виявився недостатнім для забезпечення повного та ефективного захисту інтересів організацій мовлення, внаслідок чого більшість розвинутих держав у своїх національних законодавствах почали передбачати більш «об'ємні» переліки прав організацій мовлення. До того ж такі переліки та їх тлумачення часто суттєво різняться одне від одного, що створює серйозні проблеми для міжнародного співробітництва у цій сфері.

Зазначені вади створили підґрунтя для одних учасників конвенції до прийняття спроб гарантувати свої інтереси за допомогою нових міжнародно-правових інструментів. А все це, своєю чергою, створювало і створює загрозу множинності конвенцій у сфері суміжних прав.

У зв'язку з цим доцільно було б внести до конвенції певні корективи щодо організацій мовлення. Так, її текст слід доповнити положеннями, які забезпечуватимуть охорону стосовно кабельного і супутникового мовлення. Кардинальним повинно стати питання охорони інтересів організацій мовлення від впливу глобальної мережі Інтернет та інших новітніх цифрових, телекомунікаційних технологій, які уже використовуються, а також технологій завтрашнього дня.

Питання про те, чи необхідно переглядати Римську конвенцію і чи настав час приступити до передбаченої на цей випадок ст. 29 конвенції процедури, уже стало традиційним.

Аргумент проти перегляду конвенції полягає у тому, що державі для приєднання до конвенції слід створити основу забезпечення охорони трьох категорій правоволодільців. Це потребує часу і значних зусиль з боку національних законодавств. Однак головна причина полягає у тому, що країни загального права не вбачають потреби у розмежуванні авторського права і суміжних прав. За цих умов процес перегляду конвенції зумовив би такий супротив, що не відповідав би істинним масштабам проблеми.

Вважаємо, для того, щоб уникнути доволі радикальних змін, та керуючись ст. 22 Римської конвенції, доцільно було б переглянути її положення у вигляді протоколу. Це, звісно, більш гнучкий та лояльний підхід порівняно з повномасштабним переглядом.

На наше глибоке переконання, незважаючи на численні прогалини, Римська конвенція все-таки добре зарекомендувала себе як правовий інструмент боротьби з піратством і вже тому заслуговує на активну підтримку.

Наступним міжнародним актом у контексті досліджуваної проблематики є Конвенція про розповсюдження несучих програми сигналів, які передаються через супутники, що була підписана у Брюсселі 21 травня 1974 року.

Прийняття Брюссельської конвенції (її зазвичай називають Конвенція про супутники) було обумовлено тим фактом, що використання супутників зв'язку для передачі телевізійних і радіосигналів у міжнародному масштабі, яке розпочалося приблизно у 1965 р., спричинило нову проблему щодо охорони прав організацій мовлення.

Конвенція про супутники відкрита для будь-якої держави – члена ООН або будь-якої із спеціалізованих установ, які входять у систему ООН. Наразі вона залишилася неохопленою системою законодавства України.

Брюссельська конвенція доповнює Римську конвенцію – це положення знайшло відображення у преамбулі та окремих статтях документа. У ній закріплено ряд важливих визначень, зокрема, вперше закріплена дефініція терміна «програма» (ст. 1)³.

Конвенція про супутники передбачає обов'язок кожної з договірних держав вживати відповідних заходів по запобіганню розповсюдження на своїй або зі своєї території будь-якого сигналу, що несе програми, будь-яким органом-розповсюдjuвачем, для якого сигнал, що переданий на супутник або проходить через нього, не призначається. Розповсюдження відповідно визнається незаконним, якщо на нього не було одержано дозвіл від радіо- або телевізійної організації, що прийняла рішення про складові елементи програми. Таким чином, конвенція безпосередньо прав організацій мовлення не торкається, а лише забезпечує охорону від несанкціонованого розповсюдження сигналів, що несуть програми, неправомочними на те організаціями.

Конвенція про супутники розширила обсяг охорони, що надається організаціям мовлення відповідно до Римської конвенції, зокрема, шляхом встановлення заборони несанкціонованого розповсюдження сигналів, що несуть програми, переданих за допомогою супутника, незалежно від того факту, що такі сигнали непридатні для прийому широкою аудиторією. Згідно з цією конвенцією охорона застосовується і у тих випадках, коли похідні сигнали поширюються по кабелю, тобто способом розповсюдження програм, не передбаченим Римською конвенцією.

Брюссельська конвенція не охороняє трансльовану програму, оскільки об'єктом охорони є сигнали, випромінювані організацією мовлення. З-поміж того, конвенція не охороняє закодованих сигналів, що несуть програми. Тому необхідно передбачити відповідальність за несанкціоноване виробництво, продаж, прокат та надання доступу до пристроїв і систем по декодуванню закодованих сигналів, що несуть програми, без дозволу законного розподільника.

Що стосується прав відносно програм, то в ст. 6 конвенції зазначається, що її положення не можуть тлумачитись як такі, що обмежують або завдають шкоди захисту, що надається авторам, акторам-виконавцям, виробникам фонограм і організаціям мовлення.

Недоліком Конвенції про супутники є те, що вона не застосовується у тих випадках, коли сигнали, які передаються первинною організацією мовлення, не призначені для прямого публічного приймання з супутника.

За сучасного рівня техніки звичайні приймачі (індивідуальні супутникові антени) можуть приймати сигнали, що передаються з супутника, прямо з космосу, без використання наземних приймальних станцій. З огляду на це доцільно поширити сферу дії конвенції на супутники прямого мовлення, тобто коли сигнали із супутника можуть безпосередньо приймати споживачі.

Невід'ємним елементом міжнародної системи охорони права інтелектуальної власності є міжнародні організації, основна заслуга яких полягає у тому, що спочатку вони виступають форумом для обговорень актуальних проблем при розробці нових міжнародних норм і стандартів, а потім сприяють популяризації прийнятих угод. Міжнародні організації діють на двох рівнях: всесвітньому і регіональному. Ці організації виконують різні функції: всесвітні відповідають за розробку та реалізацію договорів, на яких ґрунтується вся система міжнародної охорони інтелектуальної власності; регіональні деталізують національні законодавства.

Основними інститутами, які займаються охороною інтелектуальної власності у світових масштабах, є ВОІВ, СОТ і ЮНЕСКО. Діяльність всесвітніх організацій стимулює всілякі регіональні ініціативи. Більше того, у своїй роботі регіональні організації беруть за основу документи, запропоновані на світовому рівні. Регіональне співробітництво протікає в рамках регіональних інтеграційних об'єднань і спеціалізованих установ, до прикладу – ЄС, СНД. Завдяки діяльності цих організацій створено систему міжнародної охорони інтелектуальної власності.

Найстаршою міжнародною організацією у досліджуваній галузі є ВОІВ (World Intellectual Property Organization), з якою пов'язують початок історії міжнародної охорони інтелектуальної власності. ВОІВ є незалежним міждержавним органом із статусом спеціалізованої установи ООН.

Основною метою її створення є надання об'єктам інтелектуальної власності екстериторіального, наднаціонального характеру шляхом визнання єдиних норм у сфері інтелектуальної власності.

Насамперед слід сказати, що на ВОІВ покладено практичне виконання 26 міжнародних конвенцій і договорів, що належать до інтелектуальної власності, у тому числі й у сфері охорони суміжних прав. Цей аспект роботи ВОІВ полягає здебільшого у забезпеченні належного функціонування відповідних органів, які керують діяльністю цих міжнародних угод, а також забезпеченні вступу до них якомога більшої кількості держав.

Другий аспект діяльності полягає в розробці нових законодавчих положень з метою адаптації до новітніх реалій. Принагідно слід зазначити, що починаючи з 1998 р. і до сьогодні ведеться жвава дискусія щодо удосконалення міжнародної охорони прав організацій мовлення. Так, у рамках Постійного Комітету з авторського права та суміжних прав ВОІВ підготований проект Договору про охорону прав організацій мовлення, який покликаний забезпечити міжнародну систему охорони прав організацій мовлення⁴. Довготривалий процес його прийняття зумовлений тим фактом, що досить складно створити єдиний міжнародний механізм правового регулювання у сфері мовлення для різних правових систем. Зокрема, головним каменем спотикання на шляху до його прийняття впродовж 20 років стало питання щодо визначення об'єкта охорони. Як вбачається з останніх узагальнень, які були підготовані за результатами 34 сесії, що проходила 1–5 травня 2017 р., за основу взято підхід на основі охорони сигналів⁵.

Варто зауважити, що останнім часом верховенство цієї організації дедалі частіше ставиться під сумнів. Основною суперницею ВОІВ є СОТ, яка відіграє одну із провідних ролей у міжнародній охороні об'єктів інтелектуальної власності.

СОТ – це міжнародна міждержавна організація, яка забезпечує загальну інституційну основу для здійснення торговельних відносин між її членами.

Однією з основних угод, які діють в рамках СОТ, є Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Trade-Related Aspects on Intellectual Property including Trade in Counterfeit Goods (TRIPS)), яка була прийнята 15 квітня 1994 р. як додаток до Марракешської угоди.

Угода ТРІПС визнана міжнародною спільнотою як правовий документ, що охоплює усі аспекти охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності, що розглядаються в якості товару.

Характерною рисою розглядуваного документу є відсилочний характер його норм. До прикладу, одним із основних міжнародних договорів, на які посилається Угода ТРІПС, є Римська конвенція. Аналогічно до Конвенції про суміжні права, ТРІПС передбачає принцип національного режиму. Окрім того, вона містить принцип найбільшого сприяння, який традиційно не передбачається у контексті права інтелектуальної власності. Цей принцип встановлює, що будь-які переваги, пільги, привілеї або імунітет, які надаються країною-членом громадянам будь-якої іншої країни, повинні негайно і безумовно надаватися громадянам усіх інших країн-членів (ст. 4)⁶.

Стаття 14 Угоди встановлює мінімальні стандарти, що стосуються охорони прав організацій мовлення. Так, п. 3 регламентовано право організацій ефірного мовлення забороняти без попереднього узгодження такі дії: запис, відтворення та ретрансляцію через радіомовні засоби, а також передачу телевізійними засобами.

Якщо країна-член СОТ дотримується положень Бернської конвенції, то вона не зобов'язана надавати спеціальні права організаціям мовлення. Якщо ж такі права передбачені національним законодавством, то слід керуватися ст. 13 Римської конвенції. Очевидно, що при розробці цього положення виходили з необхідності надання правової охорони передачі організації мовлення незалежно від того, чи є вона об'єктом авторського права або суміжних прав.

Угода ТРІПС отримала багато позитивних відгуків від відомих науковців, експертів у сфері інтелектуальної власності. Водночас цей документ залишається одним із найконтраверсійніших у міжнародному праві. Бо негативних відгуків було не менше, ніж позитивних.

Угода ТРІПС залишила багато прогалин, викликаних відсутністю консенсусу, розвитком новітніх технологій, глобальної мережі Інтернет, однак, зважаючи на актуальне міжнародне законодавство, вона – єдиний документ, що широко охороняє інтелектуальну власність у світовому масштабі.

Досліджені вище універсальні конвенції повною мірою не досягають своєї ефективності, тому паралельно з ними постійно вдосконалюються регіональні міжнародно-правові механізми. Регіональне співробітництво створює кращі умови для узгодження деталей, оскільки країни одного регіону мають спільне історичне та культурне надбання.

Найбільших успіхів у створенні регіональної системи охорони інтелектуальної власності вдалося домогтися державам-членам ЄС.

Ключовим аспектом політики ЄС є нормотворча діяльність, внаслідок чого було сформовано право ЄС. Серед актів, що формують законодавство ЄС про охорону прав організацій мовлення, можна виокремити наступні:

– Директива Ради 93/83/ЄС від 27 вересня 1993 р. про узгодження деяких положень авторського права і суміжних прав та застосування їх до супутникового мовлення і кабельної ретрансляції. Положення Директиви спрямовані безпосередньо на вирішення проблем, пов'язаних із правовою охороною супутникового мовлення. Значним її здобутком є те, що у ній встановлено єдине регулювання як для випадків, коли використовується супутник зв'язку, так і для тих, коли трансляції здійснюються за допомогою супутника прямого мовлення;

– Директива 2001/29/ЄС від 22 травня 2001 р. про гармонізацію певних аспектів авторського права та суміжних прав в інформаційному суспільстві, яка значною мірою є актом імплементації в європейське право Договору ВОІВ про авторське право і Договору ВОІВ про виконання і фонограми. Зокрема, у ній закріплені право доведення до загального відома і можливість контролювати засоби технічного нагляду. Проте значення Директиви цим не обмежується: у ній врегульовані відносини, що виникають у зв'язку зі зростаючим впливом цифрових технологій на сферу дії суміжних прав організацій мовлення;

– Директива 2006/115/ЄС від 12 грудня 2006 р. про право на прокат, право на позичку і деякі суміжні авторському праву у сфері інтелектуальної власності, значимість якої полягає у розширенні обсягу охорони досліджуваної категорії праволодильців. Організаціям мовлення надається виключне право дозволяти або забороняти фіксацію своїх передач, що передаються за допомогою дротового або бездротового зв'язку, включаючи кабель чи супутник, а також повторний показ своїх програм за допомогою бездротових засобів, так само як і публічне оприлюднення своїх програм, якщо останнє відбувається у місцях, де громадськість має платити за вхід (ст. 7)⁷;

– Директива 2006/116/ЄС від 12 грудня 2006 р. про строк охорони авторських і деяких суміжних прав (кодифікована версія). Її прийняття було зумовлено потребою гармонізувати строки охорони авторських і суміжних прав у межах ЄС. Окрім того, нею не лише встановлені строки охорони як такі, а й регламентовані окремі імплементаційні заходи, наприклад, дата початку відліку строків охорони;

Директива 2007/65/ЄС від 11 грудня 2007 р., більш відома як Директива про аудіовізуальні медіа-послуги. Її головною метою є забезпечення вільного одержання й ретрансляції аудіо-, відеопослуг на внутрішньому ринку ЄС. Директива стала серйозним кроком відходу від уявлень про традиційне телебачення «за розкладом». Основну увагу Директиви приділено адаптації європейських норм до конвергенції різних типів медіа: телебачення, Інтернету, мобільного зв'язку, послуг за принципом «право на відповідь» та «відео за запитом». Директива охопила всі медіа-послуги: традиційне телебачення (лінійна послуга) та відео за запитом (нелінійні послуги) (ст. 1)⁸.

Зазначені директиви становлять нормативний скелет законодавства у досліджуваній сфері правовідносин. Ключова їх роль полягає у «підвищувальному векторі», вони стали ще одним кроком на шляху до надання охорони прав організацій мовлення більш високого рівня.

Зауважимо, що деякі проблеми, які не вирішують розглянуті вище міжнародні конвенції та директиви, були вирішені на регіональному рівні за допомогою укладення самостійних угод. Варто зосередити увагу на таких регіональних документах у досліджуваній сфері відносин:

– Європейська угода про охорону телевізійних передач, яка спрямована на охорону телевізійних передач. Однією з переваг Угоди є те, що у ній вирішено проблемні питання, пов'язані з розповсюдженням передач організацій мовлення по кабелю;

– Європейська конвенція про транскордонне телебачення, яка прийнята з метою запровадження спільних стандартів телерадіомовлення для країн-учасниць, сприяння транскордонній трансляції телевізійних програм та надання широкого вибору телепередач для населення.

Вперше на міжнародному рівні в одному правовому документі закріплено права володільців ефірного, кабельного та супутникового мовлення.

Суть конвенції полягає у спрощенні ретрансляції телевізійних каналів між країнами-сусідами. Конвенція реалізується через дотримання договірними сторонами мінімального обсягу принципів щодо змісту програм, права на відповідь, реклами. Конвенція може надати суттєву допомогу при вирішенні низки спірних питань;

– Північноамериканська угода про вільну торгівлю (NAFTA), укладена між Мексикою, Канадою та США. У ній міститься положення, що торкаються охорони закодованих супутникових сигналів, що несуть програми.

Відповідно до ст. 1707 Угоди NAFTA кожна держава-учасниця зобов'язана передбачати цивільну відповідальність за прийом або розподіл супутникових сигналів, які були декодовані без дозволу законного розподільника, а також за сприяння у здійсненні несанкціонованого виробництва, продажу, прокату та надання доступу до пристрою або системи, призначення яких є декодування закодованих сигналів⁹;

– Європейська конвенція про правову охорону послуг, що надаються або полягають у наданні обумовленого доступу, яка була прийнята для запобігання розповсюдженню обладнання для декодування закодованих сигналів та притягнення до відповідальності за вчинення незаконних дій у сфері мовних та інформаційних послуг.

Положення цієї Конвенції поширюються на послуги у сфері мовлення та інформаційні послуги, що надаються на платній основі і мають обмежений доступ. Прикладами таких мовних послуг є аналогове і цифрове телевізійне та звукове мовлення, а інформаційних послуг – послуги, що надаються дистанційно і за індивідуальним запитом одержувача послуг.

Наведене допомагає дійти висновку, що в рамках багатостороннього співробітництва був створений міжнародний механізм охорони прав організацій мовлення. Однак доводиться констатувати, що чинні міжнародні та регіональні договори не гарантують організаціям мовлення належного рівня охорони їх прав та можливості захистити й реалізувати свої інвестиції у зв'язку з поширенням програм (передач) у цифровому форматі та глобальній мережі Інтернет.

Під впливом стрімкого розвитку цифрових та телекомунікаційних технологій організації мовлення залишаються незахищеними, а система міжнародно-правової охорони у цій сфері відносин змушена зазнавати кардинальних змін.

На наше глибоке переконання, для вирішення цієї проблеми слід розробити та прийняти уніфікований міжнародний документ про охорону прав організацій мовлення, у якому були б ураховані та усунені основні недоліки існуючої міжнародної охорони. Також він повинен охоплювати цілий ряд технологічних новацій. Цей акт слід розглядати як додатковий інструмент до Римської конвенції. Новий договір має охоплювати цілу низку цифрових та телекомунікаційних новацій, розвивати використання мережі Інтернет, як середовища для діяльності у сфері мовлення, та бути спроможним захистити від маніпулювання сигналами мовлення.

Більшість його положень могла б лягти в основу документів при удосконаленні національних законодавчих положень з відповідних питань.

¹ Дроб'язко В. Міжнародна охорона авторського права і суміжних прав / Володимир Дроб'язко // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2007. – № 5. – С. 4. – С. 3–11.

² Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення від 26 жовтня 1961 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_763

³ Конвенція про розповсюдження несучих програм і сигналів, що передаються через супутники : підписана в Брюсселі 21 травня 1974 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_250

⁴ Working document for a treaty on the protection of broadcasting organizations. Prepared by the Chairman of the Standing Committee on Copyright and Related Rights (SCCR), according to the Decision of the SCCR at its 27th Session (May 2014) / Standing Committee on Copyright and Related Rights. – 27th Session Geneva, April 28 to May 2, 2014 : [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.wipo.int>

⁵ Revised Consolidated Text on Definitions, Object of Protection, Rights to be Granted and other Issues. Prepared by the Chairman of the Standing Committee on Copyright and Related Rights (SCCR), according to the Decision of the SCCR at its 34th Session (May 2017) / Standing Committee on Copyright and Related Rights. – 27th Session Geneva, May 1 to 5, 2017 : [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.wipo.int>

⁶ Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15 квітня 1994 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=981_018

⁷ Directive 2006/115/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on rental right and lending right and on certain rights related to copyright in the field of intellectual property (codified version) // Official Journal of the European Union. L 376. – 27.12.2006. – P. 28–35.

⁸ Directive 2007/65/EC of the European Parliament and of the council of 11 December 2007 amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities // Official Journal of the European Union. L 332. – 18.12.2007. – P. 27–45.

⁹ North American Free Trade Agreement Between the Government of Canada, the Government of the United Mexican States and the Government of the USA of December 8, 1993 : [Electronic resource]. – Mode of access : http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=130512

Резюме

Андрусів У. Б. Основні аспекти охорони суб'єктивних прав організацій мовлення на міжнародному рівні.

У цій роботі автор досліджує низку питань, пов'язаних з розкриттям системи міжнародної охорони прав організацій мовлення як особливого суб'єкта суміжних прав. При цьому аналізуються ключові міжнародні конвенції та директиви, а також регіональні угоди. Зроблені теоретичні та практичні висновки покликані сприяти становленню належного рівня охорони прав мовників.

Ключові слова: організація мовлення, суміжні права, міжнародна охорона, право ЄС, ВОІВ.

Резюме

Андрусив У. Б. Основные аспекты охраны субъективных прав организаций вещания на международном уровне.

В этой работе автор исследует ряд вопросов, связанных с раскрытием системы международной охраны прав организаций вещания как особого субъекта смежных прав. При этом анализируются ключевые международные конвенции и директивы, а также региональные соглашения. Сделанные теоретические и практические выводы призваны способствовать становлению надлежащего уровня охраны прав вещателей.

Ключевые слова: организация вещания, смежные права, международная охрана, право ЕС, ВОИС.

Summary

Andrusiv U. The main aspects of the protection of the rights of broadcasting organizations at the international level

In this article, the author studies a number of issues related to the disclosure of the international system of protection of the rights of broadcasting organizations as a special subject of related rights. It analyzes key international conventions and directives, as well as regional agreements. The theoretical and practical conclusions made are intended to contribute to the establishment of an adequate level of protection of the rights of broadcasters.

Key words: broadcasting organization, neighboring rights, international protection, EU law, WIPO.

УДК 347.77

І. І. ВАЩИНЕЦЬ

Іван Іванови Ващинець, кандидат юридичних наук, доцент Київського університету права НАН України

АВТОРСЬКІ ПРАВА НА РЕЗУЛЬТАТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПРАВА ЛЮДИНИ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Відповідно до частини першої ст. 8 Основного Закону в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Одним із стрижневих елементів верховенства права є повага до прав людини¹, які закріплені у міжнародних актах і національних конституціях. Окрему групу таких прав людини становлять права у сфері науки та культури.

Протягом останніх двох десятиліть набуло актуальності питання співвідношення та взаємного впливу прав інтелектуальної власності, особливо авторських прав, з правами людини у сфері науки та культури. Це питання викликало і продовжує викликати численні дискусії як серед науковців, так і серед практиків. Особливо гостро такі дискусії точаться на міжнародному рівні щодо кореляції авторських прав і прав людини, визначених у міжнародних договорах. У цій статті ми намагалися дати короткий аналіз позицій учасників дискусії та висловити свою точку зору на досліджуване питання.

Пункт другий ст. 27 Загальної декларації прав людини надає кожній людині право на захист її моральних і матеріальних інтересів, що є результатом наукових, літературних або художніх праць, автором яких вона є.

У пункті 1с) ст. 15, прийнятого на розвиток положень Загальної декларації Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права зазначається, що держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають право кожної людини на користування захистом моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з будь-якими науковими, літературними чи художніми працями, автором яких вона є.

Певною мірою подібним є формулювання у Конституції України, ст. 54 якої гарантує громадянам свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності.

Тривалий час вважалося, що права людини як права публічні не перетинаються жодним чином із правами авторів літературних і художніх творів, винахідників та іншими правами інтелектуальної власності, які